

Betreft: Opdrachtformulering voor een procesbegeleider t.b.v. besluitvorming door het Algemeen Bestuur Het Utrechts Archief over een toekomstscenario voor Het Utrechts Archief na uittreding Rijk
Door: Chantal Keijsper / Luuk Boessenkool (directie HUA)
Datum: 21 maart 2023

Inleiding

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft aangegeven per 1 januari 2025 uit de gemeenschappelijke regelingen van de Regionale Historische Centra (RHC's) te willen treden. Daarbij wil de minister van OCW na uittreding via een delegatiebepaling in de nieuwe Archiefwet de verantwoordelijkheid van de minister voor de papieren rijksarchieven over dragen aan de RHC's, en de financiële bijdrage na het uittreden voortzetten in de vorm van een specifieke uitkering (artikel 15a van de Financiële Verhoudingswet). Dit voornemen van het Rijk wordt verankerd in de nieuwe Archiefwet die volgens de huidige planning medio 2024 wordt ingevoerd.

Het Regionaal Historisch Centrum Het Utrechts Archief (HUA) bestaat in 2023 25 jaar. In 1998 was HUA de eerste samenwerking in de vorm van een Regionaal Historisch Centrum (RHC), die tussen de minister van OCW en (een) lokale overheid (de gemeente Utrecht) tot stand is gekomen. Al sinds 1879 gaat het beheer van de archieven van het Rijk en de gemeente Utrecht hand in hand. In 2019 is de provincie Utrecht als derde partner in de gemeenschappelijke regeling toegetreden.

Probleemstelling

Door de voorgenomen uittreding verzwakt de bestuurlijke basis van de gemeenschappelijke regeling naar de smalst denkbare basis voor een samenwerking, namelijk twee partners. Om de effecten van uittreding in kaart te brengen, heeft het bestuur HUA in 2021 een verkenning laten uitvoeren door een werkgroep met deskundigen van HUA, de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht onder begeleiding van een extern adviseur. Deze Verkenning is in 2021 vastgesteld door het bestuur.

Vervolgens heeft het bestuur bureau Berenschot gevraagd voor een vervolgonderzoek naar de impact en gevolgen van de uittreding voor de achterblijvende deelnemers, specifiek gericht op de bestuurlijke en financiële risico's waar de achterblijvende deelnemers zich voor geplaatst zien als gevolg van de uittreding van het Rijk. Dit heeft geresulteerd in de rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief'.

In de rapportage van Berenschot zijn toekomstscenario's uitgewerkt voor samenwerkingsvormen tussen de gemeente en de provincie op het gebied van archiefbeheer, maar dan zonder het Rijk. Hieruit heeft het bestuur twee voorkeursscenario's gekozen voor verdere verdieping en uitwerken: scenario 1 (het voorzetten van de GR met zo min mogelijke aanpassingen) en scenario 2 (centrumregeling). Een belangrijke uitkomst naar aanleiding van deze nadere risicoanalyse is, dat de uittreding van het Rijk de achterblijvende deelnemers voor een bestuurlijk-juridische dilemma plaatst:

- Of de achterblijvende deelnemers kiezen voor het voorzetten van de gemeenschappelijke regeling met een andere aanbestedingsrechtelijke constructie, dat leidt tot minder grip op de organisatie, een ingewikkeld bestuurlijk model en meer juridische risico's;
- Of de achterblijvende deelnemers kiezen voor de integratie van Het Utrechts Archief in de organisatie van de gemeente Utrecht of de provincie Utrecht, maar dat kost tijd,

geld, menskracht en energie. Daarnaast levert veel onzekerheid op voor de medewerkers van Het Utrechts Archief.

Ondertussen wordt vanuit het samenwerkingsverband van de RHC's gewerkt aan een modelregeling voor aanpassing van de gemeenschappelijke regelingen en wordt door OCW in samenwerking met de RHC's gewerkt aan een bestuursconvenant en uitwerking van de speciale uitkering (SPUK). Naar verwachting kunnen de concept modelregeling en het concept bestuursconvenant in april 2023 worden voorgelegd aan de besturen van de RHC's. De uitwerking van de SPUK volgt later.

Tot slot zijn er in de afgelopen periode diverse brieven uitgewisseld tussen OCW en het bestuur HUA en zijn er naast het onderzoek van Berenschot andere onderzoeken uitgevoerd naar de bestuurlijke en juridische gevolgen van de uittreding.

Opdracht

Het Algemeen Bestuur HUA zal zich zoals het nu ernaar uitziet in de vergadering van 12 juni aanstaande uitspreken over een voorkeursscenario. Na het toezenden van het formele besluit van uittreding door het Rijk aan het Algemeen Bestuur (AB) en het vaststellen van het voorkeursscenario, zullen de Raden en Staten moeten besluiten over het opheffen en/of wijzigen van de gemeenschappelijke regeling (artikel 37 en artikel 38 Wet gemeenschappelijke regelingen).

HUA heeft tegen deze achtergrond behoefte aan een extern procesbegeleider, die in opdracht van het Dagelijks Bestuur van HUA helderheid brengt in de activiteiten en het proces richting besluitvorming. De directie van de HUA faciliteert en heeft de dagelijkse aansturing van de procesbegeleider om zijn/haar rol en opdracht goed te kunnen uitvoeren. Het is daarbij belangrijk dat de procesbegeleider een brede, onafhankelijke blik heeft op de problematiek vanuit de diverse perspectieven (en dat hij/zij de diverse betrokkenen kan verbinden en meenemen in het proces. De betrokkenen zijn: het Dagelijks Bestuur HUA, de ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de gemeente en provincie Utrecht en het MT en de OR van HUA. De procesbegeleider heeft ervaring met complexe juridisch-bestuurlijke omgevingen en bedrijfsmatige procesvoering. Kennis van de archiefsector is daarbij een pre.

Inhoud van de opdracht

De inhoud van de opdracht bestaat uit twee delen:

1. Opstellen (strategische) procesplanning

Het eerste deel van de opdracht bestaat uit opstellen van een (strategische) procesplanning die te nemen stappen en besluiten in kaart brengt voor het Algemeen Bestuur HUA, met het oog op de voorgenomen uittreding van het Rijk per 1 januari 2025. Hierbij is ook aandacht voor al lopende processen zoals de voorbereidingen rondom de specifieke uitkering (SPUK), de behandeling van de Archiefwet 2021 in de Tweede Kamer en de overleggen tussen OCW en het RHC delegatieoverleg. Het Algemeen Bestuur wordt hierin betrokken. Hiermee wordt het Algemeen Bestuur in staat gesteld ook hun wensen mee te geven omtrent proces. Zij nemen uiteindelijk een besluit over het toekomstige samenwerking scenario.

De procesbegeleider is in de uitvoering van zijn/haar opdracht gericht op een proces en product op basis waarvan de bestuursleden van de twee achterblijvende partijen, zijnde de gemeente en de provincie een goed besluit kunnen nemen.

Resultaten:

- Een (strategische) procesplanning van de te nemen stappen en besluiten voor het Algemeen Bestuur HUA, met het oog op de voorgenomen uittreding van het Rijk per 1 januari 2025.

2. Voorbereiding besluitvorming Algemeen Bestuur HUA over een toekomstscenario voor HUA. De besluitvorming wordt voorbereid voor de bestuursvergadering op 12 juni 2023. De basis hiervoor is:

- het rapport van Berenschot met de uitwerking van de twee voorkeursscenario's,
- het rapport vervolgonderzoek Berenschot concretisering juridische analyse o.b.v. risicoscenario's
- correspondentie met OCW
- het recente onderzoek van Maasdam Broers Fischer
- de modelregeling, het bestuursconvenant en de SPUK
- andere relevante stukken

Een belangrijk onderdeel hiervan vormt het verbinden en meenemen van de betrokkenen tijdens het proces, te weten: leden van het Dagelijks Bestuur HUA, betrokken ambtenaren van de gemeente en provincie Utrecht en leden van het MT en de OR van HUA.

Resultaten:

- Voorbereiding en begeleiding besluitvorming het Algemeen Bestuur in de vergadering van 12 juni.
- Twee bijeenkomsten van het Dagelijks Bestuur, begeleiding ambtelijke bijeenkomsten, en voortgangsoverleg met opdrachtgever, rapporteren.

Planning

De besluitvorming staat gepland voor de bestuursvergadering van het Algemeen Bestuur op 12 juni a.s. Dit betekent dat de stukken uiterlijk 22 mei a.s. gereed moeten zijn.

Opdrachtgever

Opdrachtgever is het Dagelijks Bestuur. Hieraan wordt gerapporteerd over de voortgang van de werkzaamheden. De directie van Het Utrechts Archief, te weten Chantal Keijsper (directeur en adviseur van het bestuur HUA) en Luuk Boessenkool (adjunct-directeur) zijn het dagelijks aanspreekpunt.

Profielschets procesbegeleider

De procesbegeleider heeft een brede, onafhankelijke blik op de problematiek vanuit de diverse perspectieven. Hij/zij kan betrokkenen verbinden en meenemen in het besluitvormingsproces en heeft ervaring met het begeleiden van (complex) politiek-bestuurlijke processen. Hij/zij heeft, bij voorkeur, ervaring met de ontvlechting van en transitieprocessen bij gemeenschappelijke regelingen; Hij/zij is beschikbaar in de periode april medio juni, . We verwachten een inzet van 20 – 24 uren per week.

Er bestaat de mogelijkheid dat de opdracht (bij positieve ervaringen) verlengd wordt na 12 juni. Hierbij wordt gedacht aan mogelijk verdere uitwerking van de plannen.